

کشتی نجات

۱۲ مرداد ۱۳۹۳ ساعت ۱۵:۱۰

کلام امامیه در اصول عقاید برهانی و استدلالیش و نیز در روش مباحث انتقادیش از امامان سرمشق گرفته است و از آنجا که طبق نصوص قرآنی، اهل بیت پیامبر آگاه ترین افراد به دقایق وحی و احکام شریعت بودند گفتار و کردار آنان تجسم وحی الهی و معارف و احکام اسلامی است.

این کتاب در بردارنده مقدمه و ۶ بخش است که بخش نخست با نام «نگاهی اجمالی به شیعه شناسی در غرب» در بردارنده دو فصل است. در فصل نخست بسیار کوتاه به تاریخچه اسلام شناسی در غرب پرداخته شده است که حول وحوش نیمه دهه ۱۸۰۰ میلادی ماکس مولر کتب مقدس شرقی را ویرایش کرد و آرام آرام اسلام شناسی در غرب رواج یافت.

فصل دوم نیز به تاریخچه شیعه شناسی در غرب پرداخته است که نخستین بار در سده نوزدهم ادبیات شیعه در قالب یک چاپ سنگی منتشر شد و پس از آنتر گلدزیهر، ژولیوس ولهاوزن، ادوارد براون، دونالدسون، هانری کربن و لویی ماسینیون آثاری درباره اسلام شیعی منتشر کرده اند.

بخش دوم کتاب «مبانی کلامی شیعه دوازده امامی» نام دارد که در بردارنده چهار فصل است. در فصل نخست که «عقلانیت مهم ترین شاخصه تفکر شیعه امامیه» نام گرفته است نویسنده به روایت های امامان درباره عقل می پردازد و سپس با استناد به مقاله ای از هانری کربن فرانسوی، برخی از مکاتب فلسفی شیعی را بررسی می کند. فصل دوم «کلام برهانی - فلسفی شیعه امامیه» نام دارد که در سطرهایی از این فصل می خوانیم: «کلام امامیه در اصول عقاید برهانی و استدلالیش و نیز در روش مباحث انتقادیش از امامان سرمشق گرفته است و از آنجا که طبق نصوص قرآنی، اهل بیت پیامبر آگاه ترین افراد به دقایق وحی و احکام شریعت بودند گفتار و کردار آنان تجسم وحی الهی و معارف و احکام اسلامی است.»

فصل سوم «اصل عقل بنیان عدل در شیعه دوازده امامی» نام گرفته است که سرچشمه اصل اعتقادی عدل را عقلانیت شیعه دوازده امامی قلمداد کرده است چرا که شیعه به حسن و قبح عقلی و ذاتی معتقد است. نویسنده در ادامه به نمونه هایی از بیانات حضرت علی درباره عدل می پردازد و سپس به این برآیند می رسد که اعتقاد شیعیان امامیه به زیربنایی بودن عدل در ایمان و عمل دینی مولود اهمیتی است که امامان برای این اصل بنیادی قائل بودند.

«امامت» نام فصل چهارم است که در سطرهایی از این فصل درباره امام آمده است: «در قرآن کریم کسی که حامل بالاترین درجات قرب یعنی ولایت باشد و رابطه انسانیت را با حق و حقیقت حفظ کند امام نامیده می شود.» نویسنده در ادامه به تفاوت های میان شیعه اسماعیلیه و شیعه دوازده امامی می پردازد و پسانتر اصل عصمت در میان شیعیان توضیح داده می شود.

بخش طولانی این کتاب که دربردارنده ۱۱ فصل است، بخش سوم است که بر آن «بررسی و تحلیل نظریات شیعه شناسان غربی در مورد عقلانیت، عدل و امامت شیعه دوازده امامی» نام نهاده اند. در فصل نخست این بخش دیدگاه ویلفرد مادلونگ اسلام شناس آلمانی بررسی شده است. وی که کتابی با نام «جانیشینی محمد» را به رشته نگارش درآورده است، به خلافت، امامت و عقلانیت پرداخته است.

فصل سوم درباره دیدگاه اتان کلبرگ استاد دانشگاه اورشلیم است که وی درباره امامت نوشته است. چنانکه کلبرگ نوشته است پژوهشگران حدیث امامی در بلخ، کاشان، قزوین، گرگان و آمل فعال بوده اند و در فاصله میان نیمه سده سوم تا نیمه سده چهارم، ایران و عراق، به ویژه قم و کوفه دو مرکز مهم فعالیت شیعه امامی بودند.

در فصل چهارم به دیدگاه زابینه اشمیت که استاد مطالعات اسلامی در دانشگاه آزاد برلین پرداخته شده است و فصل پنجم نظر رونالد بوکلی که از شیعه شناسان غربی است درباره امامت بررسی شده است. دیدگاه هاینس هالم استاد شیعه شناسی دانشگاه توپینگن درباره امامت در فصل ششم نقد و بررسی شده است.

مؤلف در فصل هفتم از بخش سوم به دیدگاه جوئل کرامر درباره عقلانیت پرداخته است. کرامر بر این باور است که اگر عقلانیت شیعه دوازده امامی نبود نوزایی هایی اسلامی در سده های سوم و چهارم تحت حاکمیت شیعی آل بویه به وجود نمی آمد و پیرو آن، نوزایی اروپا در سده دوازدهم رخ نمی داد.

فصل هشتم نظر پل لوفت شیعه شناس آلمانی و کولین ترنر اسکاتلندی را به بوته معرفی گذاشته است که این دو بر این باورند که خلافت حضرت علی، فاجعه کربلا و پنهان شدن امام دوازدهم و نظریه مهدویت، سه رخداد مبنایی در تاریخ شیعه است. نویسنده در فصل نهم از دیدگاه جونا وینترز در مقاله خاستگاه های شیعه سخن گفته است. دیدگاه ویلیام موننگمیری وات، مورخ و اسلام شناس اسکاتلندی درباره امامت در فصل دهم بررسی شده است.

فصل پایانی بخش سوم به دیدگاه هانری گُربن، فیلسوف، متکلم، اسلام شناس و شیعه شناس فرانسوی اختصاص یافته است که دیدگاه های وی درباره امامت و عقلانیت بررسی شده است. کربن حیات معنوی خود را مرهون سهروردی می دانست و بر این باور بود که دیدگاه پژوهشگران غربی درباره اینکه ابن رشد پایان فلسفه در میان مسلمانان است، نادرست است چرا که فعالیت فلسفی در شرق اسلامی به ویژه ایران وجود داشته و دارد.

بخش چهارم این کتاب «نقد نظریه های شیعه شناسانه غربی در یک روند اجمالی» است که دربردارنده سه فصل است. فصل نخست این بخش «شرق شناسی، تهدیدها و فرصت ها» نام دارد که در آغاز سخنی از ادوارد سعید به چشم می خورد که شرق شناسی غربی ها در راستای راهبرد استعماری خود همواره بر برتری موقعیت غرب تکیه می کند. «دیدگاه سوژه محور» نام فصل دوم است که به دیدگاه شرق شناسانی همچون ماسینیون فرانسوی پرداخته می شود کسی که اگرچه بر دیدگاه های کربن تاثیر می گذارد اما نقطه آغاز حرکتش دیدگاه های استعمارگرانه و سوژه محور بوده است. فصل سوم واپسین فصل این بخش «دیدگاه پدیدارشناسانه» نام گرفته است.

عنوان بخش پنجم «نقد رویکردهای کلامی شیعه شناسان غربی» است که در این بخش دیدگاه های پژوهشگرانی چون مادلونگ، باشر، هانری کربن، میرچا الیاده نقد و بررسی شده است.

واپسین بخش این کتاب که بخش ششم است «نتیجه گیری و پیشنهاد» نام دارد که نویسنده کتاب به این برآیند می رسد با وجود آنکه رویکرد شیعه دوازده امامی بر مبانی عقلانی مبتنی است بررسی ها نشان می دهد که در آرای شیعه شناسان غربی به عقلانیت آموزه های شیعی توجه اندکی شده است که البته ویلفرد مادلونگ آلمانی در میان استثنا است چرا که وی با بررسی دیدگاه های خواجه نصیرالدین طوسی، به عقل گرایی شیعی توجه کرده است

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۰۷۴۰/نجات-کشتی/>